

Maassamme harjoitettua keskitettyä valtakunnallista alkoholipolitiikkaa on viime vuosina alettu kritisoida yhä enemmän. Miltei välittömästi sen jälkeen, kun vuonna 1968 oli säädetty liberaalimpi alkoholilaki ja keskiolutlaki, käynnistyi kuntatasolla keskustelu keskioluen kunnallisten yleissuostumusten peruuttamisesta. Syntyi tilanne, jossa alkoholipoliittista päätöksentekoa tapahtuikin kuntatasolla: 294 kunnassa asiaa käsiteltiin kunnanhallituksessa, 242 kunnassa asia vietiin kunnanvaltuustoon saakka ja 43 kunnassa keskioluen yleissuostumus peruutettiin jonkinasteisena toimenpiteenä (Mäkinen 1977, 80—91).

Keskiolutkeskustelu voidaan nähdä osoituksena siitä, että alkoholikulttuuri (laajasti ymmärrettynä) vaihtelee alueittain niin suuresti, että valtakunnantasoisiin kokonaisratkaisuihin ei aina voida päästä. Tapaustutkimuksen muodossa haluaisimme lisätä vettä myllyyn. Esimerkkikunnassamme Kiihtelysvaarassa alkoholin käyttöön liittyy erityispiirteitä, jotka edellyttävät valtakunnallisesta alkoholipolitiikasta tuntuvasti poikkeavia toimenpiteitä.

Kiihtelysvaaran tapaus

Suomessa alkoholin käyttö alkoi lisääntyä voimakkaasti jo 1960-luvun alussa. 1960-luvun alusta vuoteen 1968 kulutus lisääntyi puolella, vuodesta 1968 vuoteen 1969 puolella ja vuodesta 1969 vuoteen 1976 jälleen puolella (Ahlström-Laakso & Österberg 1978, 58). Vuoteen 1968 mennessä tapahtunut lisäys johtui ennen kaikkea oluen ja viinin kulutuksen nou-

susta. Vuoden 1969 nousu selittyy keskioluen kulutuksen nousulla, ja vuosina 1970—76 lisääntyi erityisesti väkevien juomien kulutus. Maaseudulla alkoholin kulutuksen kasvu 1970—76 näkyi selvimmän keskioluen kulutuksen lisääntymisenä.

Keskioluen lisääntynyt käyttö oli leimallista myös tutkimuskunnassamme Kiihtelysvaarassa. Kiihtelysvaara on Pohjois-Karjalassa sijaitseva vahvasti alkutuotantovaltainen pieni haja-asutuskunta (529 km², 2 600 asukasta). Ennen keskioluen vapautumista lähin alkoholin myynti- ja jakelupiste sijaitsi 35 km:n päässä Joensuussa hankalien liikenneyhteyksien takana. Vuodesta 1969 alkaen keskiolutta on saanut kirkonkylän baarista ja kaikista elintarvikemyymälöistä ympäri kuntaa.

Aluksi tarkastellaan alkoholin käyttöä Kiihtelysvaarassa vuosina 1973—74 tehdyn nuorisotutkimuksen (Siurala 1974) aineiston — lähinnä nuorille (15—24-vuotiaat) ja aikuisille (25—64-vuotiaat) suunnatun kyselyn — pohjalta. Vertailuaineistoina ovat Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuslausekkeet (lähinnä Mäkelä 1975) sekä kotkalaisten nuorten keskuudessa toimeen pantu päihdetutkimus vuodelta 1972 (Aalto & al. 1973).

Absolutisteja on Kiihtelysvaaran aikuisten keskuudessa jonkin verran enemmän kuin koko maan maalaiskunnissa keskimäärin (taulukko 1). Ero ei ole kovin suuri, mutta siinä mielessä johdonmukainen, että usein (kerran viikossa tai useammin) juovia Kiihtelysvaaran aikuisten keskuudessa on selvästi vähemmän (15 %) kuin kaikkien maalaiskuntien

Taulukko 1. Raittiit ja alkoholin käyttäjät maalaiskunnissa ja Kiihtelysvaarassa, %

	ei juo koskaan	pari kertaa kuukaudessa tai harvemmin	kerran viikossa	yhteensä
maalaiskunnat ¹				
aikuiset (N=354)	26	46	30	102
Kiihtelysvaara ²				
aikuiset (N=212)	29	56	15	100
maalaiskunnat				
nuoret (N=94)	23	53	24	100
Kiihtelysvaara				
nuoret (N=419)	22	57	21	100

¹Tiedot vuodelta 1974.

²Tiedot vuosilta 1973—74.

Taulukko 2. Kiihtelysvaaran ja Kotkan nuorten alkoholinkäyttötiheys juomaryhmittäin vuosina 1973—74, %

(N)	keskiolut		A-olut ja viinit		väkevät	
	K:vaara (425)	Kotka (641)	K:vaara (425)	Kotka (638)	K:vaara (425)	Kotka (642)
kerran pari viikossa tai useammin	15	26	7	15	3	5
kerran pari kuukaudessa	20	20	21	27	23	22
harvemmin	26	30	38	38	41	43
ei lainkaan	39	24	34	20	33	30
yhteensä	100	100	100	100	100	100

vastaavassa ryhmässä (30 %). Nuorten absolutistien osalta ei koko maan ja Kiihtelysvaaran välillä ole kovin suuria eroja. Sama koskee usein juovia nuoria, joita Kiihtelysvaarassa on vain muutamman prosenttiyksikön verran vähemmän kuin koko maan maalaiskunnissa keskimäärin. Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että Kiihtelysvaarassa juodaan alkoholia harvemmin kuin koko maan maalaiskunnissa keskimäärin.

Kotkalaisiin nuoriin verrattuna kiihtelysvaaralaiset käyttävät — kuten voitiin odottaakin — harvemmin alkoholia. Yllättävän selvästi kotkalaiset kuitenkin ovat ”kosteampia” kuin kiihtelysvaaralaiset nuoret. Tämä näkyy keskioluen, A-oluen ja viinien kulutuksessa (taulukko 2). Kotkalaisten keskuudessa on enemmän

usein juovia ja vähemmän absolutisteja. Huomattakoon erityisesti, että keskioluen suhteen absolutisteja oli Kotkan nuorista 24 %, mutta kiihtelysvaaralaisista nuorista peräti 39 %. Toinen kiinnostava piirre, joka havaitaan kuviosta 1, on väkevien juomien tasavertainen suosio sekä kiihtelysvaaralaisten nuorten että kotkalaisnuorten keskuudessa.

Ainakaan kotkalaisiin ikätovereihin verrattuna kiihtelysvaaralaisten nuorten alkoholin käytölle ei olekaan ominaista suhteeton keskioluen käyttö vaan suhteellisen runsas väkevien juomien käyttö. Kiihtelysvaaralaiset käyttävät suhteellisen vähän sitä juomaa, jota olisi helpoin saada, ja yllättävän usein sitä, jota on hankalinta hankkia.

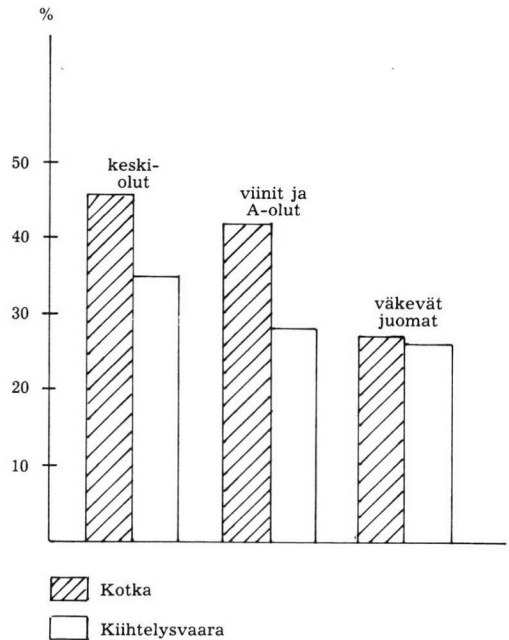
Kiihtelysvaaralaisten suhteellisen vä-

häinen alkoholin käyttö antaisi aiheutta olettaa, että keskioluen vapaa anniskelu kunnan yhdessä ainoassa baarissa sekä myynti muutamissa elintarvikeliikkeissä ei herättäisi kuntalaisissa ärtymystä. Toisin kuitenkin on käynyt. Kiihtelysvaarassa on käyty kiivasta ja sitkeää taistoa keskioluen kieltämiseksi. Sitkeyttä kuvaa se, että keskustelua on käyty, paitsi vuonna 1975, uudelleen vuonna 1979, mikä on harvinaista. Taistelun kiivaudesta puolestaan kertoo se, että peräti 12 kunnanvaltuutettua 17:stä ehdotti voimakkain sanoin keskioluesta luopumista ja asian käsittelyä kunnanvaltuustossa. Kunnanhallitus asettui esityksen taakse, mutta valtuusto kumosi sen — aloitteen alun perin tehneiden seitsemän valtuutetun käännettyä syystä tai toisesta kelkansa.

Hannu Mäkisen tutkimuksesta (1977) keskiolutkeskusteluun osallistuneista kunnista ilmenee, että voimakkainta (kuntien oman arvion mukaan) keskiolutkeskustelu oli niissä kunnissa, joissa aloitteentekijä oli valtuusto tai hallitus ja joissa keskustelu ensimmäisenä lähti käyntiin. Kiihtelysvaara kuuluu juuri näihin kuntiin. Lisäksi Pohjois-Karjalan kunnat ovat Mäkisen tutkimuksen mukaan niitä, joissa keskustelu oli yleensä voimakkainta.

Kiihtelysvaarassa keskiolutkeskustelu oli voimakasta ja kiivasta siitä huolimatta, että alkoholin ja keskioluen keskimääräinen käyttö oli suhteellisen vähäistä. Kiihtelysvaaraan sopinevat Mäkisen tutkimuksen johtopäätökset (1977, 50): ”Keskiolutkeskustelun synnyssä aatteilla oli merkittävämpi osuus kuin keskioluthaitoilla.” Keskioluen käyttöä ei nähty suhteessa sen käyttöön muualla tai suhteessa sen häirtävaikutuksiin yleensä, vaan suhteessa omiin asenteisiin ja normeihin sopivasta alkoholin käytöstä. Keskiolutkeskustelua käyneistä kunnista erityisesti Kiihtelysvaarassa nämä asenteet ja normit olivat alkoholin käytön suhteen erittäin kielteisiä ja suvaitsemattomia. Tätä kuvaava piirre on mm. se, että Kiihtelysvaaran aikuisista naisista peräti

Kuvio 1. Vähintään kerran pari kuukaudessa juovien kotkalaisten ja kiihtelysvaaralaisten nuorten osuudet juomaryhmittäin vuosina 1973—74, %

73 % ei käytä koskaan keskiolutta — tämä luku heijastaa keskioluen vastustuksen periaatteellista laajuutta. Havaitulla alkoholiasenteiden jyrkkyydellä on merkitystä, kun yritämme ymmärtää Kiihtelysvaaran rituaalisia juomistilaisuuksia.

Juomakulttuurin taustaa

Alkoholipoliittinen tavoite suomalaisten opettamiseksi kohtuullisiksi mietojen juomien käyttäjiksi ei näytä Kiihtelysvaarassa toteutuneen. Mietojen juomien käyttäjät ovat keskioluen juojia ja hekin suurkuluttajia. Lisäksi väkevien juomien suosio on suuri. Valistus-, hinta- ja keskiolutpolitiikan voimattomuus johtuu tässä tapauksessa siitä, että 1) väkeville on perinteisesti vahva asema juhla-juomana ja että 2) väkevät ovat keskeisiä nykyisissä juomistilaisuuksissa.

Suomalaisten perinteisenä juhla-juomana on aiemmin ollut olut tai sahti, joiden osuus on kuitenkin ollut tasaisesti pienenevässä väkevien osuuden vastaavasti lisääntyessä. Kerttu Suurosen selvityksestä perinteisestä juhla-juomisesta ilme-

nee, että ns. itäisellä kulttuurialueella, johon myös Kiihtelysvaara kuuluu, on väkevien käyttö tyypillisempää kuin läntisellä. Toisaalta myös absolutismi on itäiselle kulttuurialueelle tyypillisempää (Suuronen 1973). Nykyisin (1970-luvun alussa) juhlujuomina ovat itäisellä kulttuurialueella ensisijaisesti väkevät juomat ja olut on selvästi toissijainen juoma. Läntisellä kulttuurialueella sen sijaan oluen ja väkevien keskinäisessä suositummuusasemassa ei juuri ole eroa (Suuronen 1973, 55). Väkevien juomien suosiota pitää yllä myös niiden liittyminen Kiihtelysvaaran perinteiseen alkoholinkäyttötilaisuuteen, seuraintalon tyyppiin Suojapirtin tansseihin. Suojapirtin tanssit ovat vuosien saatossa säilyttäneet suosionsa ja toimintavireytensä kunnan yleisen elinvoimaisuuden samanaikaisesti rapistumisesta huolimatta.

Suojapirtin tanssit eivät tietenkään ole kiihtelysvaaralaisten ainoa juomistilaisuus, mutta ilmeisen keskeinen se on. Kohtuullisesti ja vähän juovan nuorison keskuudessa se on yleisin alkoholinkäyttöpaikka. Nuoria jututeltaessa viime juomiskerraksi mainittiin useimmin juuri Suojapirtin tanssit (osallistuva havainnointi ja haastattelut nuorisotutkimuksen yhteydessä). Marja Holmilan tutkimuksessa erään maalaiskylän alkoholin käytöstä yleisintä juominen oli kotona — yksin, tuttavien seurassa tai juhlassa (Holmila 1979, 118). Kiihtelysvaaralaisten kotona juomisesta ei ole kerätty systemaattista tietoa. Osallistuvan havainnoinnin perusteella kotona juominen näytti kuitenkin huomattavasti satunnaisemmalta kuin juominen Suojapirtillä. Tätä tukee havainto kunnan yleisestä alkoholikielteisestä ilmapiiristä.

Holmilan tutkimassa maalaiskylässä seuraavaksi yleisimmin alkoholia käytettiin tansseissa ja ravintoloissa. Kiihtelysvaarassa ei ole ravintolaa ja lähimpään ravintolaan Joensuuhun ovat kulkuyhteydet hankalat. Holmilan tutkimasta kylästä Kiihtelysvaara eroaa selvästi siinäkin, että Kiihtelysvaarassa tansseilla — nimenomaan Suojapirtin tansseilla — on

alkoholin käytössä hyvin näkyvä osuus. Suojapirtin merkitys ja elinvoimaisuus johtuu paitsi nykyisistä oloista myös sen perinteisyydestä. Suojapirtti on toiminut kiihtelysvaaralaisten kokoontumispaikkana yli 50 vuotta. Suojapirtin tansseilla on yleensä ollut taattu yleisömenestys. Järjestäjien arvioiden mukaan tanssilipun ostaneita on keskimäärin 300 henkeä eli täysi tupa. Suojapirtin tanssit ovat kunnan asukkaiden yhteisistä tilaisuuksista laajin säännöllisesti toistuva. Samalla tanssit ovat myös kunnan alkoholikulttuurin kannalta keskeinen tapahtuma.

Alkoholin käyttö tansseissa on yleistä, nautitut alkoholimäärät verraten suuria ja humalassa esiintyminen tyypillistä. Suosituimpia olivat väkevät alkoholijuomat. Suojapirtin tiloissa ei saa käyttää alkoholia, joten paukut on käytävä ottamassa puolittain salaa ulkona, autoissa, vessassa yms. Tällaiseen tarkoitukseen väkevät soveltuvat parhaiten: niitä on helppo kuljettaa mukana ja vähemmällä juomisella saa humalan. Vahvassa humalatilassa oleviin henkilöihin ei suhtauduttu paheksuvasti tai arvostelevasti, vaan ymmärtäväisesti ja hyväksyvästi.

Yleinen perustelu alkoholin käytölle on Suojapirtin kylmyys: ”Täällä on oppinut ryyppäämään kun tämä Pirtti on niin kylmä. Täällä saa helposti yskän ja asiahan on niin, että joka yskään kuolee se paskaan haudataan, joten ei täällä kannata kuolla.” Niinpä esim. naapuripiitäjän harrastelijaorkesterin kaksi keski-ikäistä naisjäsentä lämmittelivät Vinnettoa hörppäämällä ja miehet omalla sekoituksellaan (Ballantines-viskiä sekoitettuna keskiolueen). ”Nykyaikaisessa” tanssipaikassa ja ravitsemisliikkeessä tällainen käyttäytyminen ei oikein onnistu.

Suojapirtti-tanssien alkoholikäyttäytyminen voidaan ehkä tulkita eräänlaiseksi yhteisön kapinariitiksi ankaria alkoholinormeja vastaan. Mahdollisuus käyttää säätelemättömästi alkoholia toimii yhteisön varaventiilinä sen yrittäessä sietää ankaria ja tehokkaassa valvonnassa olevia normipaineita. Tämän tulkinnan mukaan voitaisiin sanoa, että Suojapirtti-

tanssit tekevät maaseutuyhteisön ankarien alkoholinormien olemassaolon mahdolliseksi. Ilman Suojapirtin kapinariittii normeja ei voitaisi noudattaa.

Tanssit ja yhteisön kiinteys

Alkoholin käytön lisääntyminen varsinkin 1970-luvulla on pantu miltei yksinomaan keskiolutilain syyksi. Laajemmasta näkökulmasta asiaa on tarkastellut mm. Pekka Sulkunen (1979). Vapaamielisen alkoholilakiuudistuksen takana on nähtävä ”kosteä” sukupolvi vapaampine moraalinormeineen. Kosteuden taustalta puolestaan löytyy yhteiskunnallisia rakennemuutoksia, kuten elinkeinorakenteen muutos ja ns. massakulttuurin leviäminen (Sulkunen 1979, 73). Elinkeinorakenteen muutos on aiheuttanut muuttoliikkeen, joka puolestaan on johtanut sosiaalisten suhteiden muuttumiseen irrallisiksi. Kaupungistuminen on parantanut viinan saatavuutta jne. Kaikki nämä tekijät altistavat alkoholin käytölle. Massakulttuurin leviämisen on katsottu alkoholikulttuurin osalta lisäävän paineita yhdenmukaisuuteen enemmistön ehdoilla, eli alkoholin käytön hyväksyvä normisto on levinnyt voimakkaasti raivaten tieltään mm. absolutistit.

Kiihtelysvaarassa elinkeinorakenteen muutos ja massakulttuurin leviäminen ovat merkinneet aikaisemmin toiminnallisten kyläyhteisöjen hajoamista ja niille ominaisen paikalliskulttuurin tuhoutumista. Kiihtelysvaaran tapaisessa kunnassa kylät ovat alun perin olleet niin pieniä, että muuttoliike tuhosi niiden toimintakyvyn hyvin nopeasti. Muuttoliike on ollut valikoivaa siten, että sekä kylien parhaiten toimeentulevat että huonoimmassa asemassa olevat ovat jääneet aloilleen. Näiden ”laitavarianttien” välinen sosiaalinen etäisyys tekee yhteisen toiminnan järjestämisen vaikeaksi.

Nämä tapahtumat ovat korostaneet Suojapirtin sosiaalista merkitystä. Kylien sosiaalisen verkoston hajotessa Suojapirtin tanssit ovat harvoja jäljelle jääneitä kaikille kuntalaisille yhteisiä tilaisuuksia.

Toimintamuotona tanssit eivät sitä paitsi erottele eri väestöryhmiä, joten siellä voivat hyvin kokoontua molemmat ”laitavariantit”. Tansseissa onkin kävijöitä eri sosiaaliryhmistä, ammasteista ja kunnan kaikilta kulmilta. Nuorten lisäksi tansseissa käy aina huomattava määrä aikuisia, usein vanhojakin ihmisiä. Tässä suhteessa Suojapirtin tansseissa toteutuu se tavoite, johon kaupungistuneiden alueiden monitoimitalojen perustamisella on — siinä kuitenkin onnistumatta — pyritty: eri väestö- ja ikäryhmien saaminen saman katon alle yhteisen toiminnan piiriin.

Kuntalaiset kokoontuvat tähän yhteiseen tilaisuuteen — ei vain tanssimaan tai nauttimaan alkoholia — vaan ennen kaikkea tapaamaan muita ja keskustelemaan kuntaa ja kuntalaisten elinehtoja koskevista asioista. Sosiaalisena tapahtumana tanssit korvaavat paljolti ns. vapaa- ta kansalaistoimintaa, jota kunnassa muuten ei ole. Tällaista toimintaa on esim. nuorisjärjestötoiminta, joka kunnassa on huonosti kehittynyt (Siurala 1974). Tanssit ovat tärkeä yhteisön sisäistä vuorovaikutusta ylläpitävä instituutio. Sillä tuntuu olevan samanlainen sosiaalinen tehtävä pitäjän tasolla kuin kyläkaupalla kylissä: se ylläpitää alueen asukkaiden sosiaalista vuorovaikutusta.

Suojapirtin sosiaalinen tapahtuma-alue ei ole vain itse tanssirakennus vaan myös sen välitön ympäristö, johon kuuluvat pysäköintialue autoineen, ulkokäymälä ja muu lähimaasto. Tanssien silmäänpiistävin piirre on ihmisten jatkuva liikehdintä tanssirakennuksen ja ympäristön välillä. Tällä on tärkeä sosiaalinen merkitys. Jatkuvasti liikkumalla halutaan nähdä, ketkä kaikki tähän yhteiseen tilaisuuteen ovat saapuneet, ja samalla voidaan tiedustella kuulumisia. Tämä on ymmärrettävää, koska Kiihtelysvaara on haja-asutusalue sanan varsinaisessa merkityksessä: Kotitilat ovat sodanjälkeisiä asutustiloja, jotka sijaitsevat salolla kaukana toisistaan huonojen liikenneyhteyksien päässä. Näissä oloissa ihmisillä ei useinkaan ole päivittäin, tuskin viikoittain-

kaan, mahdollisuuksia tavata muita pitäjäläisiä. Sosiaalisten kontaktien etsiminen ja luominen saa usein konkreettisen muodon. Kootaan ystäviksi laskettava ryhmä ja poistutaan tanssisalista ulos autoihin, käymälään tai muualle lähimaastoon. Kaivetaan esille viinapullo, tarjotaan ryypyt ja keskustellaan. Palataan jälleen sisälle Suojapirttiin ja jonkin ajan kuluttua kootaan uusi kaveriporukka ja mennään taas ulos . . .

Tässä tapahtumassa alkoholilla on ratkaiseva osa. Alkoholilla on edestakaisen liikehdinnän liikkeelle paneva voima. Paukkujen tarjoaminen on se tapa tai keino, jolla ystävyysuhteita ylläpidetään ja luodaan. Tästä seuraa myös, että tarjottava alkoholi ei voi olla viiniä, keskiolutta tai edes halpaa viinaa. Sen pitää olla tehokasta ja mielellään kunnollista (votkaa mieluummin kuin pöytäviinaa). Alkoholilla ei hankita vain omaan käyttöön, jolloin halvempikin juoma kelpaisi, vaan eräänlaiseen edustuskäyttöön, jolloin juoman pitää olla parempaa. Alkoholien vaikutuksista puhuttaessa tuodaan usein esille sen kommunikaatiota helpottava vaikutus. Haja-asutusalueiden usein aroille ja ujoille, sosiaaliseen kanssakäymiseen harjaantumattomille nuorille alkoholilla selvästikin on keskustelemisen estoja laukaiseva vaikutus. Tässäkin suhteessa alkoholi on saanut pysyvän roolin tansseissa tapahtuvan sosiaalisen kanssakäymisen osana.

Päätelmiä

Alkoholien käyttöä koskeva normisto on Kiihtelysvaarassa ankara ja sen noudattamista voidaan valvoa tehokkaasti. Muutamat normiston vastaisesti alkoholia käyttävät leimautuvat nopeasti alkoholisteiksi — ja tulevat sellaisiksi. Keskimäärin kiihtelysvaaralain sen sijaan käyttää alkoholia kohtuullisesti. Vain väkevien juomien käyttö lähentelee koko maan keskiarvoa. Väkevien juomien käyttö puolestaan ilmenee selvimmin Suojapirtin tanssien rituaalisena ryyppäämisinä. Itse asiassa koko seuraintalo-

tanssi-instituution olemassaolo liittyy tähän rituaaliseen ryyppäämiseen.

Seuraintalotanssi-instituution olemassaolo voidaan tulkita yhteisön kannalta merkittäväksi ja myönteiseksi. Ensinnäkin runsas alkoholin käyttö tansseissa toimii ankarien alkoholinormien varaventtiilinä tai kapinariittinä. Tanssit tekevät toisin sanoen mahdolliseksi sen, että yhteisö voi säilyttää alkoholin käytön tiukasti paheksuvan normistonsa. Toiseksi tanssit pitävät yllä yhteisön jäsenten yleistä vuorovaikutusta, korvaten jopa eräitä vapaan kansalaistoiminnan puutteellisia organisaatioita. Keskeisenä tässä on pienryhmissä tapahtuva ystävyysuhteiden solmiminen ja vahvistaminen. Kolmanneksi yhteisön sisäistä kiinteyttä saattavat lisäksi jossain määrin ylläpitää Suojapirtillä silloin tällöin käytävät pitäjien väliset tappelut tai niiden uhka.

Seuraintalotanssi-instituution sosiaalisesti merkitykselliselle toiminnalle on alkoholi välttämätön edellytys. Alkoholilla — nimenomaan viinalla — on keskeinen asema yleisessä sosiaalisessa kanssakäymisessä, ystävyysuhteiden solmimisessa jne. Alkoholilla on siis runsaasti sosiaalisesti myönteisiä vaikutuksia. Keskioluen vapautumisella ei seuraintalo-instituution ja alkoholin käytön kannalta ole paljoakaan merkitystä (kahdeksan olutpullon kuljettaminen paikalle on paitsi hankalaa, myös huonosti juomarituaaleihin soveltuvaa). Myöskään keskioluen anniskelupaikat eivät voi korvata Suojapirtti-tansseja ja niiden sosiaalista tehtävää.

Alkoholien ja erityisesti eri juomatyypien sosiaalinen merkitys on Kiihtelysvaaran tapauksessa erilainen kuin muilla paikkakunnilla. Eikö tämä edellyttäisi myös valtakunnallisesta alkoholipolitiikasta poikkeavia toimenpiteitä?

Kirjallisuus

Aalto, Ritva & Kitty, Marianne & Kurkela, Reijo & Rissanen, Aila & Siurala, Lasse: Päihteet ja Kotkan nuoret 1—3. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen

tutkimuksia 192—194. Helsinki 1973

Ahlström-Laakso, Salme & Österberg, Esa: Alkoholien kulutus Suomessa 1960—1976. Haittaprojektin osaraportti. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 117. Helsinki 1978

Holmila, Marja: Maalaiskylän asukkaat ja alkoholi. Tutkimus alkoholin liittymisestä erään maalaiskylän asukkaiden elämäntapaan. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 127. Helsinki 1979

Mäkelä, Klaus: Taulukoita eri väestöryhmien alkoholinkäytöstä vuosina 1972, 1973 ja 1974. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 84. Helsinki 1975

Mäkinen, Hannu: Päätöksentekopro-

sessi keskioluen kunnallisten yleissuostumusten peruuttamisen yhteydessä. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 106. Helsinki 1977

Siurala, Lasse: Kiihtelysvaaran nuorisopoliittinen suunnitelma. Kansalaiskasvatuksen keskuksen julkaisuja 22. 1974

Sulkunen, Pekka: Abstainers in Finland 1946—1976. A study in social and cultural transition. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 133. Helsinki 1979

Suuronen, Kerttu: Perinteellinen juhla-juominen kansatieteelliseen kyselyyn A-18/73 saatujen vastausten mukaan. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 73. Helsinki 1973.

English summary

Lasse Siurala — Pekka Laaksonen: Kiihtelysvaaran tapaus (The social meaning of alcohol — the Kiihtelysvaara case)

The article describes an institution (village dances) in a rural area which has become socially highly significant where the industrial structure of the municipality has generally and also socially weakened its functional potential. The purpose of this institution in turn rests on the social functions of alcohol.

Typical of drinking in the municipality serving as the subject in the case study is 1) that total consumption is lower than on the average and 2) that spirits are relatively highly favored.

These traits are interpreted 1) by the strict alcohol norms of the locality and 2) by the social meanings related to the ritual use of spirits.

Strict alcohol norms impose general abstinence and moderate drinking but simultaneously easily label persons using above average amounts of alcohol as alcoholics. Labelling has resulted in the polarized structure of alcohol use: a few heavy medium beer consumers labelled as alcoholics as

opposed to the majority of moderate drinkers.

The most visible institution of alcohol use for the inhabitants of the municipality is the weekend dances held in the center of the community.

The study describes the importance of weekend dances to community inhabitants as an institution compensating for those social functions which have disappeared in the altered industrial structure. Spirits play an important role at the dances. First, spirits offer an instrument to create, preserve and intensify social contacts (instrumental significance). Second, spirits permit one to appear publicly in an unexceptionally heavy state of intoxication, which has been interpreted as rebellion against strict alcohol norms; heavy intoxication contributes to shifting away from the strict alcohol norms of everyday life by moving into "another reality" (mythical significance of alcohol).

This recurring opportunity to rebel against strict norms makes these norms and their preservation enduring and thus maintains a lower than average level of total consumption.

Alkoholipoliittikka Vol. 46:64—70, 1981